

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдията М.Златарева по к.д.1/2001г.

Авторът на настоящото изложение не споделя извода в решението по к.д.1/2001г. за противоконституционността на разпоредбата на §6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавната собственост /ПЗРЗДС/.

Разпоредбата на §6 ПЗРЗДС редуцира срока за упражняване на ограниченото вещно право на ползуване върху държавен имот, учредено преди влизането ѝ в сила за повече от 10 години, до 10 години според основната разпоредба за това право по чл.56, ал.1 ЗДС. Разпоредбата е създадена със самия Закон за държавната собственост, обн.ДВ, бр.22 от 21.05.1996г. и има за цел да преуреди всички заварени от нея случаи, които не са в синхрон с правилото на чл.56, ал.1 ЗДС, че ограниченото вещно право на ползуване може да се учредява върху държавна собственост най-много за 10 години.

Съгласно чл.17, ал.4 от Конституцията режимът на обектите на държавната и общинската собственост се определят със закон, което означава, че законодателят е овластен от Конституцията да регулира правото на собственост за тези обекти по начин, различен от общия правен режим на собствеността изобщо. Конституционната разпоредба се отнася, както за публичната държавна собственост, така и за частната държавна собственост. Следователно правилото, че ограниченото вещно право на ползуване, което е безспорно производно на правото на собственост и защитимо като него, може да се учредява най-много за 10 години върху държавна собственост, съответства на Конституцията.

Поставя се въпроса, има ли право законодателят да придава обратна сила на нормата, какъвто е ефектът и смисъла на обсъждания §6 ПЗРЗДС и последиците от това рефлектират ли върху конституционно гарантирани права до степен, че нормата да бъде обявена за противоконституционна.

Разпоредбата на чл.14, ал.1 от Закона за нормативните актове, обн.ДВ бр. 27/73г., изм.ДВ бр.65/95г. допуска обратно действие на нормативен акт по изключение, когато това изрично е посочено /без нормите, които предвиждат санкции/, а Конституционният съд е доразвил правилото като в Решение №9/96г. е уточнил, че принципа за неретроактивност на наказателните норми трябва да се разпростре и върху данъчните норми. От тук следва, че възможността със закон да се придаде обратно действие на материалноправна норма не е изключена. Но, ако това обратно действие засяга придобити вече права следва да се обсъди дали тяхната защитимост се конкурира с други конституционно гарантирани начала или права.

Правото на собственост като абсолютно вещно право може да бъде ограничавано, когато интерес от по-висша степен, какъвто е държавния интерес не може да бъде удовлетворен по друг начин и то при определени условия – чл.17, ал. 5 от Конституцията. По *argumentum a contrario* ограниченото вещно право на ползуване също би трябвало да може да бъде ограничавано в името на държавния интерес. В случая хипотезата на отчуждаване за държавна нужда по чл.17, ал.5 от Конституцията не е налице, но аналогията с нея може да бъде направена, след като с §6 ПЗРЗДС придобилият правото на ползуване на държавна собственост се лишава от него за времето над 10 години, ако го е притежавал за повече от този срок. Връщането на платеното за времето, през което това право няма да

бъде упражнявано следва да се приеме за дължимото обезщетение за него.

Обосноваването на държавната нужда, поради която се налага редуцирането на срока на упражняването на придобитото ограничено вещно право на ползване върху държавен имот при приемане на §6 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗДС не е направено, но народните представители са възприели мотивите при приемане на аналогичния §6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за общинска собственост – Експресна стенограма 70.3 от 169 заседание от 8.05.1996г. на XXXLII Народно събрание. А там съображението е било да се изравни режима на заварените случаи, между които има безвъзмездно и безсрочно учредено право на ползуване върху държавна и общинска собственост с режима на бъдещите хипотези, ограничаващ учредяването на това ограничено вещно право до 10 години.

Предвид така изложените съображения на законодателя за приемането на разпоредбата на § 6 ПЗРЗДС, авторът на настоящото изложение счита, че именно нуждата за ликвидиране на случаи на неоснователно обогатяване от договори, сключени при явно неизгодни за държавата като собственик условия е по-висшия интерес, който налага обратното действие на материално правната норма. Пред закрилата на частната собственост е предпочетено общественото благо; колективният интерес, разбирайки държавния интерес е получил превес пред частния, индивидуален интерес. Налице е принципът за така наречената законова справедливост.

Следва да се отбележи още, че второто изречение на §6 ПЗРЗДС, допускайки прекратяване на ограниченото вещно право в срок от 6 месеца, когато 10 годишният срок на ползуване е изтекъл към момента на влизане на закона в сила, има предвид договори,

склучени 10 години преди влизане в сила на Закона за държавната собственост. А това означава, че става въпрос за правоотношения, възникнали при действието на Конституцията от 1971г., когато държавната собственост не се делеше на публична и частна и когато съществуваше конституционното задължение така наречената общонародна /държавна/ собственост да се отстъпва за безвъзмездно ползуване на кооперации, обеществени организации и на граждани – чл.17 от Конституцията от 1971г. Коренно различният режим на видовете собственост, въведен с Конституцията от 1991г. налага да се преуредят отношенията, свързани с държавната собственост в съответствие с действащата Конституцията, така, както разпоредбата на §3, ал.1 и 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията поставя изисквания за заварените закони.

Несигурността в правния правопорядък, срещу която е насочен принципа за правовата държава, прогласен в чл.4, ал.1 от Конституцията може да се разгледа и от друга гледна точка, различна от тази, посочена в решението. Обсъжданата разпоредба е влязла в сила на 24.05.1996г.; голяма част от заварените правоотношения са преуредени, а ползувателите на обекти държавна собственост в други правоотношения са с правните очаквания през този 5 годишен период за прекратяване на правото им на ползуване. С обявяването на §6 ПЗРЗДС за противоконституционен сега, след 5 години правната несигурност се задълбочава. Затова издигайки целесъобразността в случая в конституционно съображение, свързано със законовата справедливост авторът на изложението счита, че превесът и защитата на колективния интерес създава необходимия баланс между двете групи лица със засегнати права.

Не следва да се създава аксиома, че всяка норма с обратно действие, която засяга придобити права е противоконституционна. Конституционното правосъдие разглежда конкретни случаи, при които различието в обществените отношения, регулирани от съответната законова разпоредба рефлектира в изводите за нейното съответствие с Конституцията.

С оглед изложеното авторът на становището приема, че разпоредбата на §6 ПЗРЗДС не противоречи на Конституцията.

✓
✓